

ובעופות, אפשר שאף ר' שמעון מודה שהכל נקבע אחר האם, שהרי לא נאמרו בהם סימנים בגופם אלא הכל תלוי בשמות המינים (ע' חדושים ובאורים ב,א).
ה. הלכה כחכמים שהיוצא מן הטהור טהור ואפילו סימניו כטמא לכל דבר (רמב"ם מאכלות אסורות א,ד [והראב"ד הוסיף: והוא שיהא הטמא בעדרו]). וכן הורה למעשה מהר"ם חלאוה (בתשובה סז), אודות פרה שילדה ששה חזירים, שמותרים באכילה ואין לחוש משום מראית העין משום שדבר תמוה כזה אנשים זוכרים לעולם.

דף ו

- ז. א. מנין שחלב בהמה טהורה מותר באכילה ואינו אסור משום דבר היוצא מן החי?
ב. חלב בהמה טמאה – מנין שהוא אסור באכילה?

א. מכך שאמר ישי לדוד להביא את עשרת חריצי החלב למערכה – משמע שמותר באכילה. ואבעית אימא, מכך שמשנתבח הכתוב בארץ ישראל שהיא זבת חלב ודבש משמע שהחלב מותר, שאלמלא כן לא היה משנתבח בו. ואבע"א: לכו שברו ואכלו... יין וחלב.
יש מי שחידש שבן נח שלגביו לא גילה הכתוב התר – אסור בחלב, כדין אבר מן החי שאסור בו.

ב. חלב טמאה אסור. חכמים דרשוהו מכפילות גמל – אחד לגופו ואחד לחלבו. ור' שמעון דרש מאת הגמל [שהיה עולה על הדעת להתירו שהרי התר החלב בטהורה חידוש הוא שאין בו משום איסור דם או משום דבר היוצא מן החי, וכיון שכן הוה אמינא שגם של טמאה בכלל ההתר].
א. אין לוקים על אכילת חלב טמאה שנאמר מבשרם לא תאכלו – על הבשר הוא לוקה ולא על החלב, והריהו כאוכל חצי שיעור שאסור מהתורה ואינו לוקה, אבל מכים אותו מכת מרדות (רמב"ם מאכלות אסורות ג,ו).
ובספר החינוך (קנד) כתב שלוקים (ע"ש במנ"ח אות ו ובהגהות צבא רב. וער"ן כתובות ס.).
ב. התוס' והרא"ש (ה) צדדו שאנו נוקטים לדרוש 'אתין' ואוסרים חלב טמאה מאת. ונשנה ה'גמל' מפני 'השועה'.

דף ז

- ח. האם המנויים דלהלן כשרים באכילה אם לאו?
א. בהמה שאחד ממולידיה ממין טמא.
ב. מי רגלים של מין טמא.
ג. דבש גזים וצרעים. ומה דינו ודין דבש דבורים לענין טומאת אוכלין?
ד. עור הבא כנגד פניו של חמור, בלידתו [וכן באדם – לענין טומאת נבלות]; הפרשה הדומה לביצים, של נקבת היחמור.
ה. דג טהור הבלוע בתוך דג טמא, או להפך.

א. בהמה היוצאת ממעי טמאה – אסורה באכילה, שהיוצא מן הטמא טמא. ואפילו אביה מין טהור. בהמה היוצאת מבהמה ממין טהור שנתעברה מטמא, אם אך דומה לאמה בדבר אחד [כנ"ל בתשובה ו. ולרבי שמעון בראשה ורובה דוקא], לדברי רבי אליעזר מותרת אפילו אין לה סימני טהרה כטהורה (שה כבשים, שה עזים – מכל מקום; אך את זה לא תאכלו. עתוס), ולדברי רבי יהושע אסורה (שה כבשים... עזים – עד שיהא אביו כבש ואמו כבש). מבואר בגמרא שאין הדבר תלוי בשאלת 'זה וזה גורם' שבשאר מקומות, אלא גזרת הכתוב היא.

התוס' בב"ק (עח.) כתבו שאפילו יש לה סימני טהרה ודומה לגמרי לאמה, אסורה לר' יהושע כיון שאביה מין טמא.

מבואר בגמרא שאי אתה מוצא שאלה זו אלא כאשר האב הוא 'קלוט במעי פרה' [וכפי הדעה האוסרתו], אבל מין טמא ממש אינו יכול להוליד עם מין טהור.

א. הלכה להלכה דקיימא לן שקלוט במעי פרה מותר באכילה, אם ראינו טמא שנוולד מן הטהור – מותר באכילה ואין לחוש שמא אביו מין טמא – שהרי אין הטהורה מתעברת מן הטמא (עפ"י שו"ת מהר"ם חלאהו סז).

ב. אמנם חיה עם בהמה לדעת הרמב"ם קיימא לן כרבי אליעזר ומחלוקתו שיכולים להתעבר זמ"ז, אבל טמאה עם טהורה אין יכולים (ערמב"ם מאכלות אסורות א, יג; כלאים ט, ד). ויש אומרים שאף חיה ובהמה אינם מולידים זמ"ז (עפ"י רא"ש חולין פ"ה ג בדעת הרי"ף). וכן לענין עופות כתבו כמה אחרונים שאין הטמא מופרה מהטהור ולהפך (ע' שו"ת חתם סופר יו"ד עד; אבני נזר יו"ד עה).

ב. מי רגלים של חמור – רב ששת אסר. ואמרו שרב ששת סובר כרבי יעקב שכל דבר היוצא מן הטמא – טמא, אפילו אינו מתמצה מגופו, אבל לדעת תנאים אחרים – דבר שאינו מתמצה מגופו טהור [ועדיין יש להסתפק ללשנא קמא האם מ"ר של חמור מתמצים מהגוף אם לאו. הרי"ד ויזר שליט"א]. מ"ר של סוסים וגמלים; לפי לשון ראשונה בגמרא – מותרים אפילו לרב ששת מפני שהם צלולים – מ'יא עול מ'יא נפוק'. וללשון אחרת – דינם כשל חמור [אלא שאין אנשים שותים אותם, שלא כמ"ר של חמור המועילים לירקון].

א. יש מפרשים שמפני הטעם הזה שאין שותים אותם – הריהם מותרים, כדין פרש בעלמא. ב. הרמב"ם פסק: מי רגלים של חמור מותרים. והשיגו הראב"ד. וכן הרמב"ן והרא"ש פוסקים להחמיר כרב ששת. ואולם בשאר מינים טמאים יש מתירים (העיסור הל' שחיטה ספ"ה; שו"ת הרשב"א ח"א תקעז). והטור סתם לאסור אפילו במי רגלים של שאר מינים טמאים (שכן פירש בלשנא בתרא).

בשו"ע (יו"ד פא, א) הביא את שתי הדעות. והש"ך פסק שמי רגלים של חמור אסורים, ואפילו לחולה שאין בו סכנה.

ג. מי רגלים של מינים טהורים – מותר, שנלמד מחלב שהתירה תורה (חזו"א טז, יד. ובחדושים-ובאורים (ב,ו) חולק על טעם זה. ע"ש).

ג. דבש גזים (מין עוף או ארבה. ערש"י ותוס' וערוך) וצרעים; לדעת ברייתא אחת – מותר כדבש דבורים שאינו מתמצה מגופם. אבל לדברי רבי יעקב רק בדבש דבורים נתחדש התר מגזרת הכתוב (מכל שרץ העוף – אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ), מפני שאין לו שם לוואי, משא"כ בדבש גזין (הוא מין חגב, רבים של 'גזם' המוזכר בספר יואל. עפ"י רש"י. ועתוס' שהוא מין עוף. ובערוך פירש: מין דבורים מדבריות) וצרעין.

ולענין טומאת אוכלין – צריך מחשבה, שסתמו אינו עומד לאכילה עד שיחשב עליו, שלא כדבש דבורים שאף בכורתו מטמא טומאת אֶכְלִין.

בתוספתא (בכורות א,ח) מבואר שדבש הגוזין (י"ג: ויזין) אסור לפי שאינו אלא ריר הבא מגופו. ושם אין מדובר על דבש צרעים. מאידך במשנת מכשירין (ו,ד) מפורש דבש צרעים להתר ולא דבש גוזין. ומשמע קצת מזה שישנה דעה שלישית המחלקת בין דבש צרעים לגוזין, שזה האחרון הריהו מתמצה מגופו ולכך אסור.

וכן הרמב"ם (מאכ"א ג,ג) כתב דבש צרעים מותר, והשמיט גיזים. ואולם הב"י כתב שהוא הדין לגיזים (וע' בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב כד). וכן פסק רבנו תם שדבש צרעים מותר. ואילו הרמב"ן נקט להחמיר ולאסור דבש צרעים וגיזין, שדברי רב ששת ודיוקן מסתם משנתנו לא נדחו. וכן פסק הרא"ש (וכן מובא בהגהות מיימוניות מאכ"א ג בשם ר"י). והובאו שתי השיטות בשלחן ערוך.

ד. עור הבא כנגד פניו של חמור (כשנולד, עור דק על פניו ואינו דבוק בו, כעין שליה ואינו שליה (רגמ"ה; הערוך). וי"א שהוא השליה. עתוס'); רב הונא התיר, שאינו אלא פרש בעלמא. וכן באדם, אינו מטמא טומאת נבלות אפילו האם והולד מתו.

הפרשה (הנמצאת ברעי. ר"ג; הערוך) הנראית כביצים [בפירוש החזקוני (דברים יד,ה) ציטט: 'ביעי דיהמורתא'], היוצאת מנקבת היחמור – מותרת (רב ספרא), שאינה חלק מגופה אלא באה מזרע האיל שקרש.

ה. דג טהור הבלוע בדג טמא – מותר באכילה. לדעת כמה מהאמוראים אינו מותר אלא כשידוע שבא מבחוץ, כגון שנמצא במקום הרעי (רב ששת) או דרך בית הבליעה (רב פפא) או שנמצא שלם וגמור (רב נחמן) – שניכר שאינו השרצה של הדג. ולדעת רב אשי בכל אופן מותר (גם כשלא ראינו שבלע. רש"י ותוס'), שאין לחוש שהדג השריץ דג השונה ממנו.

הלכה כרב אשי דבתראה הוא (תוס' רא"ש וש"פ. ובשפת אמת צדד לפרש שגם לרב אשי אין להתיר אלא כשראינו שבלע, אך אין כן דעת שאר הפוסקים).

דג טמא הבלוע בתוך דג טהור – אסור.

יש צד לומר שאם שהה במעיו כשיעור עיכול – מותר (עתוס' שנסתפקו בדבר. וע"ע רא"ש; תוס' מנחות סט ור"ש אהלות יא,ז; ש"ך יו"ד פג סקל"א; שפ"א).

דף ט

- ט. א. מהם הכללים העולים מן הסוגיא לספק פטר חמור?
- ב. שני בכורות שיצאו יחדיו מהרחם – מה דינם?
- ג. האם מקצת מן הרחם מקדש את הפטר או כל הרחם דוקא? מה הדין כשיש דבר המפסיק בין הרחם לבכור?
- ד. פטר חמור קודם פדייתו, האם הוא מותר בהנאה או אסור? מה דינו של פדיון פטר חמור?
- א. ספק פטר חמור, כגון שיש ספק אם האם ביכרה כבר, או ספק אם יצאה נקבה תחילה או זכר, וכיו"ב – מפריש טלה לפדיונו, ואותו טלה אינו צריך להינתן לכהן אלא הריהו שלו.